

Atmiņas par skolā nostrādātajiem gadiem

Paldies maniem darba biedriem, skolēniem un viņu vecākiem, kā arī visiem citiem cilvēkiem, kuri ilgāku vai īsāku laiku trīsdesmit četru gadu garumā (no 1983. gada oktobra līdz 2017. gada jūnijam) bijuši šo atmiņu veidotāji!

Ruta Nececka

Sākums. Kā es sāku strādāt skolā.

Bija jau pagājuši vairāki gadi, kopš absolvēju Rīgas Pedagoģisko skolu un ieguvi 1.-8. klašu dziedāšanas skolotājas diplomu. Pēc prakses skolas laikā biju nolēmusi, ka skolā strādāt negribu. Audzināju savus bērnus un pa neilgam laikam strādāju dažādās darba vietās, no kurām lielākā daļa nebija saistīta ar izglītību vai mūziku.

1983./1984. mācību gada sākumā mana vīramāte, toreiz Rīgas 15. astoņgadīgās skolas direktore, bija uzzinājusi, ka Rīgas Speciālajā eksperimentālajā pagarinātās darba dienas skolā steidzīgi vajadzīga dziedāšanas skolotāja. Skola atradās netālu no manām mājām, vilinošas bija arī klases ar mazu skolēnu skaitu un 25% piemaksa par darbu ar retardētajiem bērniem. Paklausot ģimenes ieteikumam, devos uz pārrunām ar direktori.

Direktore Maija Veilande, kura šajā amatā bija pirmo gadu, mani uzņēma laipni un solīja sniegt nepieciešamo atbalstu darbā, ja es nāksu strādāt. Ilgi nedomājot, piekritu. Tā es kļuvi par 1.-8. klašu dziedāšanas skolotāju Rīgas Speciālajā eksperimentālajā pagarinātās darba dienas skolā.

Mācību un audzināšanas darbs pirmajos darba gados.

Skolēnus skolā uzņēma ar Pedagoģiski medicīniskās komisijas lēmumu. Vairākus gadus komisija notika uz vietas skolā un mums pašiem bija atļauts novērtēt iespējamo audzēkņu piemērotību. Lielākā daļa bērnu pirmajā klasē nāca no 225. bērnudārza, kurā ar Pedagoģijas zinātniskās pētniecības institūta laboratorijas atbalstu bija izveidotas grupas bērniem ar psihiskās attīstības aizturi jeb PAA. Papildus gads skolā šajos gados bijis mainīgs – gan trešajā klasē, gan astotajā klasē, nevis pirmajā, kā tagad. Paralēlklašu sākumā nebija. Astoņdesmito gadu beigās skolā izveidoja 2. paralēlklasi, kurā uzņēma tikai bērnus no vispārizglītojošajām skolām.

Darbs skolā nebija iedomājams bez medicīniskā personāla atbalsta. Kad sāku strādāt, skolā galveno medicīnisko izpēti un skolēnu ārstēšanas darbu veica dr. Anna Dubinska. Viņa bija lietas kursā par visiem skolas audzēkņiem, sadarbojās ar viņu vecākiem un, protams, skolotājiem. Dakterei palīdzēja medmāsa – rūpējās, lai nozīmētās zāles un procedūras skolēni saņemtu laikā. Viņa atgādināja arī skolotājiem, ka laiks potēties pret difteriju un ērcu encefalītu – šīs potes varējām saņemt skolā. Skolēnu veselības stāvokļa izmaiņas tika fiksētas novērojumu burtnīcās, kuras daktere regulāri pārbaudīja un vajadzības gadījumā ātri un efektīvi reaģēja uz problēmām. Skolā bērni saņēma obligātās profilaktiskās potes, vienu vai divus gadus uz dažām nedēļām skolā ieradās zobārsts un pārbaudīja skolēnu zobus. Ilgus gadus skolā atbildīgi un apzinīgi strādāja medmāsa Līvija Preisa. Ar laiku atbalsta personālam piešķīra arī skolas psihologa un sociālā pedagoga štata vietas.

Pirmajā gadā dziedāšanas stundas man bija jāveda skolas zālē uz skatuves, kur atradās klavieres un kaudzēs sakrauti krēsli. Zālē notika arī fizikultūras (sporta) un ritmikas stundas, tāpat arī visi pasākumi. Skolēniem bija dziedāšanas grāmatas, pēc kurām mācījāmies dziedāt dziesmas. Kaut ko pierakstīt nošu burtnīcās šādos apstākļos bija grūti. Vairums skolēnu nebija muzikāli, bet dziedāja visi.

Kā ikvienā skolā, arī mums bija obligātais koris. Korī piedalījās visi skolēni. Ja pareizi atceros, bija 1.-4. klašu koris un 5.-8. klašu koris, arī meiteņu ansamblis. Dažās klasēs bija ap 20 skolēnu, tātad kori skaitliski bija visai lieli. Koris dziedāja dziesmas pat trīs balsīgi, dziesmu vārdus mācījās no galvas. Lai es dziedātājiem varētu kaut ko

iemācīt, nevis tikai nodarboties ar uzvedības jautājumiem, klašu audzinātāji reizēm nāca uz kora stundām palīdzēt noturēt disciplīnu.

Izmantojot Pedagoģiskajā skolā gūtās zināšanas, gatavoju uzskates līdzekļus dziedāšanas stundām. Tie bija dažādi mūzikas instrumentu attēli, nošu un ritma kartītes, flaneļa tāfele ar notīm, kuras varēja piestiprināt atbilstošajās nošu līnijās. (Flaneļa tāfele: ar flaneļa audumu apvilks kartons, uz tā uzzīmētas nošu līnijas. Notis gatavoja no krāsainā papīra, otrā pusē tam uzlīmēts samtpapīrs). Mūzikas klausīšanās zālē nebija iespējama, jo tur nebija ne atskaņotāja, ne skaņuplašu. Atskaņotāji gan bija klasēs, bet tos klašu audzinātājas izmantoja mācību stundās.

Otrajā vai trešajā darba gadā tiku pie atsevišķas klases dziedāšanas stundām. Klases telpā bija klavieres, skaņuplašu atskaņotājs un galdi skolēniem. Pamazām tika iegādāti mūzikas instrumenti stundām un modernizēta skaņu tehnika – bet tad dziedāšanas stundas jau vadīja citas skolotājas. Dziedāšanas, vēlāk mūzikas, kabinets šajā telpā pastāvēja līdz brīdim, kad pārcēlāmies uz Ķengaragu.

Man kā dziedāšanas skolotājai bija uz klavierēm jāspēlē pavadījums arī ritmikas stundās. Ritmikas stundas bija zinātniski pamatoti izstrādātas nodarbības bērniem ar psihiskās attīstības aizturi. Tajās attīstīja ritma izjūtu, koordināciju, runu un muzikalitāti. Bērni mācījās tautas deju soļus un dažādas rotaļas. Ritmikas stundas vadīja skolotāja Sofija Laizāne. Pēc viņas izveidotās programmas ritmiku skolā mācīja daudzus gadus.

Reti, bet dažās klasēs bija bērni, kuriem bija laba muzikālā dzirde, skaista balss un viņi skolas koncertos varēja dziedāt solo. No saviem pirmajiem darba gadiem skolā atceros vienu zēnu, kurš koncertā uz 8. martu skaisti dziedāja dziesmu “Ai, māmuliņ, māmīņ,…” Par šo priekšnesumu pēc tam saņēmu aizrādījumu, ka dziesma ir repertuārā tikai 7. klases dziedāšanas grāmatā, bet zēns mācās 4. klasē.

Sākot strādāt, saņēmu arī savu pirmo audzināmo klasi. Strādājām pārī ar skolotāju Leontīni Prentnieci – viņa bija pagarinātās dienas grupas audzinātāja. Tā kā man savā klasē bija jāvada tikai dziedāšanas un audzināšanas stundas, es skolēnus ikdienā redzēju maz. Pagarinātās dienas grupas audzinātāja turpretim ar viņiem kopā pavadīja daudz vairāk laika un bija veikusi arī klases audzinātājas darbu, tāpēc man sākumā bija grūti iegūt autoritāti un saprasties ar skolēniem, bet ar laiku mūsu sadarbība uzlabojās.

Klases audzinātājai bija pienākums apmeklēt savus audzināmos skolēnus mājās, lai iepazītos ar viņu dzīves apstākļiem. Tāpat kā tagad, skolēni dzīvoja dažādos Rīgas rajonos. Reizēm apmeklējumos devos viena, citreiz kopā ar pārinieci. Lai kādi bija ģimeņu sadzīves apstākļi, vecāki parasti bija atsaucīgi, daži pat ar kafiju pacienāja. Tikai vienā apciemojumā, jau projām ejot, dzirdēju skolnieces tēvu jautājam mātei: “Ko tās vārnas te gribēja?” Bet kādā citā apciemojumā zēna māte, ar kuru vēl nebiju tikusies skolā, nodomāja, ka dēls atvedis mājās draudzeni. Mājas apsekojumos nācās redzēt dažādus bērnu dzīves apstākļus – no labiem līdz pat īstam midzenim.

Kā katram *jauniņajam*, arī man pirmajā darba gadā nācās apgūt dažādus darba un sadzīves noteikumus skolā. Par laimi, pieredzējušākās kolēģes nekad neatteica padomu vai palīdzību. Vienu reizi, aiziedama mājās, nebiju pārliecinājusies, ka arī mani audzēkņi aizgājuši. Laikam jau viņi bija skraidījuši pa skolu un traucējuši, tādēļ man izteica rājienu. Biju visai saskumusi, bet skolotāja Sofija Laizāne, ar kuru man bija ciešāka sadarbība ritmikas stundu dēļ, mani mierināja: “Neuztraucies, rājiens nav koferis, līdzī nav jānēsā!”

Biju jau nostrādājusi trīs gadus un pusotru gadu veltījusi savas meitiņas audzināšanai. Dziedāšanas stundas skolā tagad bija dalītas divās grupās: no 1.- 4. un no 5.- 8., vēlāk 9. klasei, un tās vadīja jau citas skolotājas. Kad 1988. gada vasarā atgriezos darbā pēc *dekrēta* atvaļinājuma, augusta beigās man par lielu pārsteigumu piedāvāja mācīt un audzināt pirmo klasi. Nācās apgūt sākumskolas mācību priekšmetu un audzināšanas metodiku. Turpmākajos gados ilgāku vai īsāku laiku mācīju, šķiet, visus sākumskolas mācību priekšmetus: latviešu valodu, matemātiku, dabas mācību (dabaszinības), krievu valodu, rokdarbus (mājturību un tehnoloģijas), fizikultūru (sportu), zīmēšanu (vizuālo mākslu), ritmiku, folkloru, sociālās zinības, ētiku.

Klases audzinātājas pienākumos ietilpa skolēnu dienasgrāmatu regulāra pārbaude, parakstīšana, atbildība par klases žurnālu, sekmju un kavējumu uzskaitē tajā. Kavētās stundas katru mēnesi bija jāsaskaita un jāieraksta klases žurnālā, bet katru ceturksni – liecībās. Mācību gads tika iedalīts četros ceturkšņos, un katra ceturkšņa beigās skolēni saņēma liecības. Klases audzinātāja arī savāca naudu par skolēnu braukšanas biļetēm. Klasēs parasti bija arī fonda nauda, kuru tāpat vāca audzinātāja. No fonda naudas pirkām dažādas klasei vajadzīgas lietas, tai skaitā kopīgas burtnīcas un rakstāmpiederumus, remontējām klasi. Tad, kad valstī sākās vecāku sūdzēšanās par to, ka skolotājas vāc fonda naudu sev kā otro algu, naudas vākšana tika uzticēta vecākiem, vai arī klases vecāki parakstījās, ka uztic fonda naudas vākšanu un izlietošanu klases audzinātājai. Atceros, kāds zēns man reiz jautāja: “Vai jūs to naudu vācat, par ko nopirkt sev barību?”

Pirmajos mana darba gados mācības notika sešas dienas nedēļā, pagarinātās dienas grupa beidzās ap sešiem, un tikai sestdienās bērni gāja mājās pēc stundām, ap diviem. Katru nedēļu kādai no *lielajām* klasēm bija skolas dežūra. Tas nozīmēja – starpbrīžos dežūrēt gaitenēs, ēdnīcā un, šķiet, kādu laiku bija dežūras arī pie zvana. Dežūras ēdnīcā patika gandrīz visiem, bet gaitenju dežuranti tā vien manījās no sava posteņa aizmukt. Visgrūtākās bija dežūras pie tā saucamajām *aizliegtajām* kāpnēm – skolas ēka sastāvēja no divām atsevišķām, kopā savienotām celtnēm. Senākā daļa bija projektēta un celta kā skola, kāpnes bija diezgan stāvas, laika gaitā pakāpieni bija nodiluši un staigāt pa šīm kāpnēm bija nedroši. Bet saskaņā ar ugunsdrošības noteikumiem šīm kāpnēm bija jābūt brīvām evakuācijas gadījumā, pieeju tām nedrīkstēja liegt. Aizliegt drīkstēja tikai pa tām ikdienā pārvietoties.

Dežurskolotājai nācās katru starpbrīdi uzmanīt savus audzēkņus, jo par dežūrām atbildīgie skolēni ne vienmēr varēja savus klasesbiedrus ietekmēt, ja tie negribēja dežūrēt. Dežurantiem bija atšķirības zīmes – sākumā lenta ap roku, vēlāk dažāda veida piespraudes un lentītes. Katru otrdienas rītu notika dežūrlīnija, kurā dežūrklase atskaitījās par dežūras laikā novēroto. Kādu laiku skolā pastāvēja dežūrklades, kurās skolotāji lika atzīmes klasei par darbu stundā. Dežūrklases pienākums, gatavojot ziņojumu par savu dežūras nedēļu, bija pēc nedēļas vidējam atzīmēm noteikt, kuru klašu uzvedība bijusi labākā, kuru – sliktākā. Klases gatavoja arī sienas avīzes, kurās atspoguļoja ievērojamākos notikumus skolā. Sienas avīze atradās pie pionieru istabas. Kā jau pienācās, arī mūsu skolā bija pionieru vienība skolotājas Guntas Īviņas vadībā un klasēs pionieru pulciņi. Notika arī ierindas skates, kurām gatavojāmies ilgi un nopietni. Uzņemšana pionieros notika pavasarī. Man vienmēr šķita, ka pēc sarkano kaklautu apsiešanas bērni kļuvuši tādi kā lielāki, prātīgāki.

Brokastis, pusdienas un launagu ēda divās maiņās. Ēdiens bija garšīgs, un skolēni ēda labprāt. Ar labu vārdu jāpiemin ēdnīcas pavāre Bernadeta (Benita) Klimkāne. Launagā vienmēr bija piens un baltmaize, bet skolēni no mājām nesa ievārījumu, kuru tad lika uz maizes. Dažus gadus skolēniem bija jānes arī konservēti gurķi, ar ko papildināt ēdienkarti. Vienu vai divus gadus rudenī skolotājas Lidijas Grīnfeldes vadībā tika pat skābēti kāposti. Bet laiki mainījās, un šādu ēdienu kartes papildinājumu skolā aizliedza. Toties pavāres cepa picas, kuras bērni varēja nopirkt, un skolotājiem uz svētkiem tika ābolmaizes vai kliņģeri. Kad produkti kļuva dārgāki, bet skolai netika iedalīts vairāk naudas, par brokastīm un/vai launagu bērniem nācās piemaksāt. Skolas ēdnīca ilgu laiku bija firmas *Venta BCLS* pārziņā. Kad tās pakalpojumi šķita pārāk dārgi, virtuvē pārmaiņus saimniekoja dažādas citas firmas, līdz ar to ēdiena kvalitāte mainījās.

Dienas režīma ievērošana tika stingri kontrolēta. Pagarinātās dienas grupā visi skolēni tūlīt pēc stundām gāja ārā, svaigā gaisā. Skolas pagalms bija mazs, tādēļ bērni devās uz tuvumā esošo Ziedoņdārzu. Tur varēja gan futbolu uzspēlēt, gan pastaigāt, gan atpūsties bērnu rotaļlaukumā. Līdz launagam bērni ar skolotājiem pavadīja laiku Ziedoņdārzā, bet pēc launaga sēdās pie mācību sagatavošanas. Pēcpusdienās bija arī obligātā lasīšana. Klases ņēma grāmatas vai nu no bibliotēkas, vai arī bērniem bija noteikts, kādas grāmatas jānopērk. Un bērni tiešām lasīja grāmatas, arī pēc uzdoto mājas darbu izpildīšanas. Rakstu darbus parasti vispirms izpildīja melnrakstā un tikai pēc pārbaudes tīrrakstā. Bieži vien visi kopā atkārtoja un nostiprināja stundās mācīto. Nebija iedomājams tāds *brīvais laiks*, kad skolēni klīstu apkārt pa skolu vai ārpus tās.

No ārpusklases pulciņiem sākumā atceros tikai ansambli – gan meiteņu, gan vēlāk arī zēnu. Ar laiku sākās arī citu pulciņu nodarbības – zīmēšanas, mājturības, darbmācības un sporta. Vairākus gadus skolai piederēja telpas blakus mājā, ar ieeju no skolas pagalma. Šajās telpās bija iekārtota darbnīca. Darbnīcā zēniem bija iespējas apgūt kokapstrādes pamatus skolotāja un saimniecības vadītāja Jāņa Bindara vadībā. Tagad tur atrodas mēbeļu veikals vai noliktava, bet ieeja no pagalma jau sen aizmūrēta.

Skolas pagalmā bija vingrošanas līdztekas un divi basketbola grozi. Pagalms bija asfaltēts, tikai mazs laukumiņš ar smilšu kastī un nelielu zālienu bija brīvs no asfalta. Smilšu kastē fizikālās stundās lēca tāllēkšanu, bet pēcpusdienās reizēm mazie bērni spēlējās. Pagalmā labā laikā skolēni gāja ārā arī starpbrīžos; pavasaros un rudenos tur no rītiem notika arī kopīgā rīta vingrošana dežūrklases vadībā. Ar laiku pagalms tika labiekārtots, un tad ļoti tika sargāta zaļā zona – zāle un apstādījumi.

Par pagalma un skolas apkārtnes tīrību rūpējās sētnieks, gaitenīšus un sabiedriskās telpas uzkopa apkopējas, bet klašu telpas skolēni tīrīja paši. Dežuranta pienākums bija katru dienu pirms aiziešanas uz mājām izslaucīt klasi, bet sestdienās, vēlāk piektdienās, klasi izmazgāt. Dežuranti arī novāca traukus no galdiem ēdnīcā un ar lupatu galdus noslaucīja. Kad 1980.-2000. gados Rīgā atkritumu mašīna kursēja pa pilsētu pēc noteikta saraksta, dežūrklases dežuranti pēcpusdienās ar maisu apstaigāja visas klases un savāca papīrgrozu saturu, pēc tam sagaidīja *Norbu*¹ un maisus izbēra. Toreiz transporta plūsma pilsētā nebija tik intensīva kā tagad, tādēļ skolēniem ļāva iziet uz ielas, lai izbērtu atkritumus. Vēlāk šo darbu darīja apkopējas.

¹ *Norba*, saukta arī *Norba Alfredovna* – atkritumu savācējmašīna, kursēja Rīgā, pēc grafika apstājoties noteiktās pieturvietās, kur iedzīvotāji varēja izbērt sakrājušos atkritumus. Šāda atkritumu savākšana bezkonteineru sistēmā tika ieviesta laikā, kad Rīgas pilsētas galva bija Alfrēds Rubiks. *Norba* ir Dānijā ražotās automašīnas *Scania Norba* saīsināts nosaukums.

Ārpusskolas pasākumi un sadzīve.

Laikā, kad es sāku strādāt skolā, ārpusskolas pasākumu nebija daudz. Pēc noteikumiem, kurus stingri ievēroja, galvenais bija mācību darbs ar mērķi uzlabot skolēnu sekmes un radīt viņiem iespēju būt mācībās sekmīgiem, pārvarēt vai mazināt PAA un pat turpināt mācības vispārīglītojošajās, jeb, kā toreiz teica, masu skolās. Pasākumi notika ārpus mācību laika, mācību stunda bija neaizskarama.

Divas reizes mācību gadā skolēni devās ekskursijās. Ekskursijas neizmaksāja dārgi, jo sabiedriskais transports bija lēts, viegli bija arī sarunāt autobusu ekskursijai. Varbūt nebija tik daudz apskatāmo tūrisma objektu kā mūsdienās, bet bērni varēja iepazīt Latvijas dabu un izskrieties svaigā gaisā. Ar prieku atceros skolotāju Lidijas Grīnfeldes un Liānas Pavlovičas rīkotās sporta dienas maija beigās Kalngalē, kur skolēni apguva tūrisma un orientēšanās pamatus, kā arī sporta nodarbības sniegā Biķernieku mežā. Neaizmirstami pasākumi ar pirmo audzināmo klasi bija braucieni uz Skrundu, kur skolotājai Prentniecei bija pazīstami mežziņi. Bija aizraujoši pa dienu darboties meža stādīšanas talkā, bet vakarā neformālā gaisotnē pavadīt laiku pie kamīna. Šie braucieni saliedēja bērnus un skolotājus.

Lai celtu skolēnu kultūras līmeni, Latvijas Filharmonija (mūsdienās – koncertzāle *Lielā Ģilde*) īpaši skolām piedāvāja abonementu koncertlekcijas. Četras reizes gadā pie mums ar koncertiem lektores Karinas Bērziņas vadībā uzstājās Filharmonijas mākslinieki. Šos koncertus apmeklējām arī vēlāk, kad mākslinieki uz skolām vairs nebrauca, bet abonementa koncerti notika Filharmonijas telpās, Kongresu namā un citur. Vairākus gadus jūnijā tiem skolotājiem, kuri ar savām klasēm mācību gada laikā bija apmeklējuši abonementu koncertus, kā balvu piešķīra ielūgumus uz kādu koncertu Filharmonijā.

Peldēšanas nodarbības, kuras paredzētas visiem otro klašu skolēniem, mums nenotika visai ilgu laiku, jo laikam jau treneri nebija ar mieru strādāt ar speciālās skolas audzēkņiem. 2000. gadu sākumā Rīgas 7. vidusskolas (Natālijas Draudziņas vidusskolas) peldbaseinu atļāva apmeklēt mūsu skolas skolēniem sporta skolotājas Aijas Zālītes vadībā. Kopš tā laika otro klašu skolēni var apmeklēt baseinu mūsu pašu sporta skolotāju vadībā – kamēr bijām Matīsa ielā, bērni apmeklēja N.Draudziņas vidusskolas, bet tagad Rīgas 72.vidusskolas baseinu.

Skolēni tika radināti pie darba visā mācību laikā. Kad beidzās mācību gads, vecāko klašu skolēniem bija obligātā divu nedēļu ražošanas prakse. Daļa skolēnu palīdzēja skolas remontā, daļai bija jānostrādā divas nedēļas lauksaimniecības vai dārzkopības darbos. Ar saviem audzināmajiem strādājām gan Padomju saimniecībā "Rīga" Biķernieku ielā, kur bija jāravē garas dārzenū dobes, gan Ziedoņdārzā. Ražošanas praksei katram skolēnam bija prakses grāmatiņa, kurā atzīmēja katru nostrādāto vai noslinkoto dienu. Ja pareizi atceros, liecības skolēni saņēma tikai tad, kad prakse bija nostrādāta un par to saņemta atzīme.

Ziedoņdārzā skolēni piedalījās uzkopšanas darbos gan rudenī, gan pavasarī. Parka strādnieku mājiņā vienmēr bija pietiekami daudz grābekļu, lai vienlaicīgi varētu strādāt vismaz divas klases. Kamēr pa parku bija aizliegts staigāt ar suņiem, šis darbs raizes nesagādāja. Taču, kad šis aizliegums kaut kur *izzuda*, parkā visur bija suņu mēsli un bērni parka uzkopšanas darbos vairs nepiedalījās. Skolas šķūnītī glabājās daudz sniega lāpstu, un ziemā skolēni varēja palīdzēt tīrīt sniegu skolas pagalmā. Bija zēni, kuri no rīta pat ieradās skolā agrāk, lai varētu tikt pie sniega tīrīšanas.

Skolēnu palīdzība bija neaizstājama arī citos, tiem laikiem raksturīgos gadījumos. Pāri ielai pretī skolai atradās gastronomijas (pārtikas produktu) veikals. Preču deficīta apstākļos, kad tur *izmeta* sviestu vai desu, dažas skolotājas, ejot iepirkties, pamanījās iestāties rindā, paņemot līdzīgu dažas uzticamākās vecāko klašu meitenes, jo izsniedzamo preču daudzums vienam cilvēkam bija ierobežots.

Skolēnu brīvlaikos skolotājiem nebija obligāti visas dienas jāuzturas skolā, bet tika organizētas skolotāju dežūras. Brīvlaikā skolotāji dežūrēja pa dienu, bet valsts svētkos bija arī nakts dežūras. Man nevajadzēja dežūrēt naktīs, jo tajā laikā man mājās bija mazi bērni. Taču kolēģes reizēm stāsta, kā viena otru izjokojušas, vēlu vakarā zvanīdamas uz skolu un uzdodamās par pārbaudītājiem. Atceros, kādā ziemas brīvlaikā man, kā skolai vistuvāk dzīvojošai, lūdza aizstāt sētnieku (nezinu, kādēļ viņa nebija). Vairākas dienas apzinīgi tīrīju sniegu no ietves un taciņu pagalmā.

Kad sākās vasaras brīvlaiks, bija jāremontē klašu telpas. Katru gadu krāsojām grīdas, bet 4. un 8. vai 9. klasei bija jāveic pilns telpas kosmētiskais remonts. Naudu remontam un dažreiz arī materiālus sagādāja vecāki. Ja klasē nebija vecāku, kas varētu palīdzēt remontā, skolotājas pašas krāsoja grīdas un līmēja tapetes.

Skolotājiem arī tajos laikos regulāri bija jāpaaugstina sava kvalifikācija mācību priekšmetos. Neatceros tikai, pēc cik gadiem tas bija jādara atkārtoti. Izglītības ministrijas pakļautībā esošais Skolotāju kvalifikācijas celšanas institūts, kurš atradās Daugavmalā (toreizējā Komjaunatnes krastmalā), ik gadus piedāvāja kvalifikācijas celšanas kursus visos mācību priekšmetos. Mainoties politiskajai situācijai valstī, institūta darbība tika reformēta un galu galā pārtraukta. Kursus piedāvāja dažādas iestādes, un 1997. gadā arī mūsu skolā notika pirmie kursi skolotājiem no vispārīzglītojošajām skolām. Tas bija sākums tagad jau ilgstošajai tradīcijai dalīties pieredzē un apmācīt skolotājus darbam ar bērniem, kuriem ir psihiskās attīstības aizture (retardētajiem bērniem, bērniem ar grūtībām mācībās, problēmbērniem, izglītojamajiem ar mācīšanās traucējumiem). Piedalījos šajosursos kā lektore un visu 20 gadu laikā dalījos pieredzē par dabas mācības (dabaszinību), rokdarbu (mājturības un tehnoloģiju) un latviešu valodas stundām.

Skolotājiem bija jābūt idejiski izturētiem, informētiem par jaunākajiem notikumiem valstī un jāaudzina ideoloģiskā garā arī skolēni. Daudzi skolotāji bija partijas biedri (protams, vienīgās, komunistiskās), bet partijas sapulcēs otrdienās sešos vai septiņos – precīzi neatceros – bija jāpiedalās visiem skolotājiem. Partijas darbu skolā vadīja skolotāja Ņina Mača. Skolotājiem reizēm bija jāpasagatavo informācija par svarīgiem valsts notikumiem un jāiepazīstina ar to kolēģus, bet klasēs obligātas bija politinformācijas, kurām materiālus daļēji gatavoja skolēni paši. Informatīvie materiāli bija pieejami visos preses izdevumos, atlika tikai tos izgriezt, noformēt un politinformācijā nolasīt klases priekšā. Nopietni un ideoloģiski pareizi atzīmējām arī dažādus valsts svētkus, galvenokārt pavasarī: martā – Starptautisko sieviešu dienu, aprīlī Ļeņina dzimšanas dienu – tad uzņēma pionieros 3. vai 4. klašu skolēnus – un Uzvaras dienu maijā. Labi atceros vienu Uzvaras dienai velītoto pasākumu, tas varēja būt 1985.gadā: skolas zālē toreiz vēl bija skatuve un uz tās improvizēts ugunskurs, pie kura sēdēja un stāvēja uzveduma dalībnieki. Tika runāta atbilstoša dzeja un dziedātas dziesmas, kurām pavadījumu spēlēju uz akordeona. Pasākums izdevās svinīgs un emocionāls.

Laikā, kad tika atzīmēti vieni no lielākajiem valsts svētkiem, Lielā Oktobra sociālistiskās revolūcijas gadadiena, skolās bija brīvlaiks, tādēļ šie svētki tika pieminēti pirms atbilstošā datuma (7. novembra). Ziemassvētkus, protams, nesvinēja, un otrs mācību ceturksnis beidzās ap 30. decembri, kad skolā un klasēs notika Jaungada eglīšu sarīkojumi. Tomēr dažas no senlatviešu kalendāra iezīmdienām atrada savu vietu arī klašu un skolas audzināšanas plānos, piemēram, uz Miķeļdienu rīkoja rudens ražas izstādes, bet vienu gadu rudenī vai ziemā, atceros, bija pasākums "Vakarēšana". Tajā dalībnieki un dalībnieces bija ģērbusies tautas tērpiem līdzīgos apģērbos, runāja un dziedāja tautasdziesmas, minēja mīklas, strādādami rokdarbus kā īstā vakarēšanā.

Klasēs meitenes tradicionāli apsveica zēnus 23. februārī, kad tika atzīmēta Padomju armijas diena, bet zēni gatavoja apsveikumus meitenēm uz 8. martu, Starptautisko sieviešu dienu. Tādus pašus apsveikumus armijas dienā no kolēģēm saņēma skolas nedaudzie vīriešu kārtas pārstāvji, bet tie savukārt atcerējās darba biedrenes 8. martā. Lai gan šīs tradīcijas vairs nav aktuālas, mēs, dažas kolēģes, vēl pavisam nesen sveicām joprojām nedaudzos vīriešus skolā. Un nevienu gadu savas kolēģes 8. martā nav aizmirsis skolas saimnieks Gunārs Bišofs – katru gadu šajā datumā no rītiem mūs klasē gaida ziedi. Visi skolotāji bija Izglītības darbinieku arodbiedrības biedri. Maksājām ikmēneša biedru naudu, un no arodbiedrības varēja saņemt dažādus pabalstus, ceļazīmes uz sanatorijām un ielūgumus uz Jaungada eglītēm saviem bērniem.

Aktīvākie skolotāji un tie, kuri dzīvoja tuvāk skolai, bija arī vēlēšanu komisijas aģitatori. Vēlēšanu iecirknī ietilpa skolai tuvākās dzīvojamās mājas, un aģitatoru pienākums bija zināmu laiku pirms vēlēšanām apstaigāt šo māju iedzīvotājus, pēc saraksta precizēt iedzīvotāju skaitu un aicināt viņus nākt uz vēlēšanām. Vēlēšanu dienā piedalījāmies arī vēlēšanu komisijā, reģistrējot ieradušos iedzīvotājus. Vēlēšanas vienmēr notika svētdienās. Bet dienu pirms tām notika skolas sakārtošana vēlēšanām (mācības nenotika) un dienu pēc vēlēšanām skolas dezinfekcija (mācības atkal nenotika).

Svētku koncerti notika vairākas reizes gadā. Tajos skolēni uzstājās, runājot dzeju, dziedot dziesmas un reizēm arī priecēja skatītājus ar kādu deju vai vingrojumu. Klases bieži veidoja arī dažādus iestudējumus, parasti uz Jaungada/ Ziemassvētku eglītes sarīkojumu, lielākiem svētkiem, priekšmetu nedēļām, dzejas dienām. Es ar visām savām audzināmajām klasēm, izņemot pēdējo, arī labprāt to darīju. Viens no interesantākajiem bija iestudējums krievu valodas nedēļas noslēgumam (gadu neatceros, bet kaut kad astoņdesmitajos gados). Kopā ar bērniem gan iestudējām krievu tautas pasaku par rāceni, gan paši izgatavojām pasakas tēliem atbilstošās lelles no kartona. Visiem iestudējumiem vajadzīgos tērpus vecāki vienmēr sagādāja, bērni iemācījās gan tekstu, gan dziesmas un eglītes sarīkojumā iepriecināja vecākus. No pēdējiem iestudējumiem interesantākais bija "Pasaka par Pogu", ko veltījām Imanta Ziedoņa jubilejai. Iestudējumā izmantojām skolēnu pašu iepriekš ierunātu tekstu, bet uz skatuves viņi attēloja pasaku ar kustībām, tādējādi nebija jāuztraucas par to, ka aktieru balsis nebūs dzirdamas. Lielākas teātra izrādes veidoja skolotāja un bibliotekāre Antra Dundure. Ar viņas iestudēto izrādi "Mazais princis" skolēni viesojās arī pie citu skolu audzēkņiem. Vislielākie koncerti vienmēr tika rīkoti maijā, kad uz tiem nāca bērnu vecāki. Tad bija apskatāma arī skolēnu rokdarbu izstāde. Izstādei gatavojāmies jau laikus, lai katram no bērniem būtu kaut neliels darbiņš, ko parādīt vecākiem.

Pārmaiņu laiks.

Līdz ar valsts neatkarības atjaunošanu politiskās pārmaiņas skāra arī skolu. Par vēsturi kļuva partijas, oktobrēnu un pionieru organizācijas darbība, mainījās politiskās nostādnes un mācību saturs. 1990./91.gadu notikumi bija jūtami arī skolā – kopā priecājāmies par Latvijas PSR Augstākās Padomes 4. maija Deklarācijas pieņemšanu, kopā atbalstījām valsts neatkarības aizsardzību 1991. gada janvāra notikumos. Barikāžu laikā mūsu, skolotāju, uzdevums bija uz maiņām piedalīties Rīgas telefonu centrāles aizsardzībā – nepieļaut tās ieņemšanu, ja tāds brīdis pienāktu. Par laimi, viss bija mierīgi, lai gan sajūtas bija visai bailīgas. Skolas ēdnīcā gatavoja siltu ēdienu un tēju, lai izvadātu to barikāžu dalībniekiem Daugavmalā un Doma laukumā.

1993. gada septembrī skolā mainījās direktore. Maijas Veilandes vietā skolas vadību pārņēma Irida Jansone. Jaunā direktore skolā ieviesa vairākus jaunumus darbā un sadzīvē. Rīta vingrošanu drīz vien aizstāja rīta dziedāšana. Ideju par to direktore atveda no brauciena uz Dāniju. Rīta dziedāšanā skolēni dziedāja dažādas dziesmas gan savam priekam, gan, gatavojoties svētkiem. Dziesmu repertuāru sastādīja skolotāja Inga Pekša, bet es spēlēju dziesmām pavadījumu uz klavierēm. Skolēniem bija jāiekārto klades ar dziesmu vārdiem – sākumā tos rakstīja ar roku, vēlāk tehniskās iespējas pilnveidojās un vārdi tika kopēti uz papīra, atlika tos tikai ielīmēt klādēs. Pavisam nesen varējām īstenot jau vairākus gadus loloto ideju – rādīt dziesmu vārdus uz ekrāna. Klavieru pavadījumu pamazām aizstāja mūzikas ieraksti, un mana dalība rīta dziedāšanā bija vajadzīga tikai tad, kad kāda no mūzikas skolotājām bija saslimusi.

Skolas telpas piedzīvoja dažādas pārmaiņas. Tāfeles, uz kurām rakstīja ar krītu, kļuva nemodernas: modē nāca rakstīšana ar flomāsteriem uz baltajām tāfelēm. Īstās baltās tāfeles bija pārāk dārgas, lai skola tās iegādātos, tādēļ aplīmējām parastās zaļās vai brūnās tāfeles ar balto plēvi, uz kuras varēja rakstīt ar flomāsteriem. Kvalitāte jau nebija nekāda labā, jo grūti bija tādu tāfeli nomazgāt tīru. Arī flomāsteri iztērējās diezgan ātri, tādēļ tos nevis pirka vienmēr jaunus, bet uzpildīja atkārtoti. Notika remonts; dažas telpas tika samazinātas, citas paplašinātas. Drīz vien skolas zālē nojauca skatuvi un ielika jaunu grīdu. Ārpusē pie logiem pielika puķu kastes. Tajās no pavasara līdz rudenim ziedēja pelargonijas, kuru stādus klasēs audzēja pa ziemu. Puķu kastes pazuda, kad vecos logus nomainīja uz jaunajiem, modernajiem pakešu logiem, lai skolā ziemās būtu siltāk.

Mainījās atzīmējamās un svētku dienas. Skolēni gatavojās valsts svētkiem novembrī, Ziemassvētkiem un Lieldienām. Vairākus gadus speciāli mūsu skolēniem notika Lieldienu svētbrīdis Jaunajā Ģertrūdes baznīcā. Cieņā tika celta latviešu folkloras un senās svinamdienas – Miķeļi, Mārtiņi, Ziemassvētki, Lieldienas un Jāņi. Folkloras stundās bērni mācījās tautasdziesmas, rotaļas un dejas, pasakas, ticējumus u.tml.

Viens no patīkamākajiem jaunievedumiem bija skolas kolektīva kopīgās Skolotāju dienas ekskursijas. Skolotāju diena tiek atzīmēta oktobra pirmajā svētdienā, tādēļ braucieni notika piektdienās. Skolēniem iedeva brīvu dienu, bet skolotājus pie skolas gaidīja autobuss, lai visi brauktu ekskursijā. Dažreiz maršruts bija zināms, bet citreiz to turēja noslēpumā līdz izbraukšanas brīdim. Ekskursijās apmeklējām dažādas vietas Latvijā un arī Lietuvā. Šo jauko tradīciju nācās pārtraukt, kad kāds no vecākiem bija izteicis neapmierinātību ar to, ka bērniem šajā dienā nenotiek mācības. Ekskursijās gan turpinājām braukt, tikai brīvlaikos.

Agrāk, ja pareizi atceros, darba algas skolotājiem rēķināja skolas grāmatvede. Aprēķināto algu sarakstus iesniedza apstiprināšanai skolu valdē un saimniecības pārzinis izmaksu dienās brauca uz banku pēc naudas. Naudu izmaksāja saimniecības pārziņa kabinetā. Parasti viss noritēja bez problēmām; atceros tikai vienu gadījumu, kad toreizējam saimniecības pārzinim M. S. nācās atstāt darbu pēc iztrūkuma no bankas saņemtajā naudā un tam sekojošā incidenta gan bankā, gan skolā. Šis gadījums palicis atmiņā arī ar diviem tiesas procesiem, kuru iznākumam ar interesi sekoja līdzīgs viss skolas kolektīvs.

Par grāmatvedi ilgus gadus skolā strādāja Milija Lapiņa, tagadējās grāmatvedes Ivetas Burves mamma. Sekretāres amata štatū sarakstos nebija, jo dokumentācijas nebija sevišķi daudz. Nepieciešamo darbu papildus saviem pienākumiem veica skolotāja Lidija Grīnfelde. Bet pienāca brīdis, kad viņas darba slodze pārsniedza atļauto un šos pienākumus vajadzēja atdot kādam citam. Tā nu tos piedāvāja man, jo dokumentus vajadzēja rakstīt ar rakstāmmašīnu, un to es mācēju. Apmēram tajā pašā laikā kļuva arī par skolas metodiskās komisijas vadītāju. Kad skolai piešķīra sekretāres štata vietu, no 2002. gada 1. septembra kādu laiku pildīju arī sekretāres pienākumus – līdz brīdim, kad dokumentācijas kļuva vairāk un prasības sekretāres darbam tika noteiktas augstākas. Tad skolā pieņēma darbā sekretāri tikai šim amatam. Kā anekdoti atceros kāda skolēna jautājumu: “Vai tad jūs tagad būsi *tikai skolotāja?*”

Darbojos arī inventarizācijas komisijā. Ik gadus rudenī notika inventarizācija, kuras laikā pārbaudījām, vai skolas telpās mēbeles un cits inventārs atbilst inventarizācijas sarakstiem, norakstījām sabojāto un salauzto inventāru. Ar laiku šādas pārbaudes vairs nenotika, bet klases inventarizācija šogad man tās atkal atsaucā atmiņā.

Vismaz gadus divdesmit vadīju sākumskolas metodisko komisiju. Neilgu laiku uz pusslodzi biju direktores vietniece. Mans uzdevums bija pagarinātās dienas grupas darba koordinēšana un pārraudzība.

Gadsimtu mijā skolas dzīvē ienāca datori un internets. Biju viena no pirmajām, kas iemācījās rīkoties ar jaunajām tehnoloģijām un varēju pamācīt kolēģus. Skolā tika iekārtota datorklase, kurā arī skolēni varēja apgūt informātikas pamatprasmes. Mobilais telefons vēl bija retums; nebija daudz skolēnu, kas varēja lepoties ar tādu. Turklāt telefoni pildīja tikai savas pamatfunkcijas – bija domāti vienīgi sarunām. Šajā laikā sākās skolu datu bāzes veidošana un pirmie soļi skolas dokumentācijas datorizēšanā. Vairākas reizes gadā kopā ar mācību pārzini Raimonu Zeidmani bieži vien pie datora cīnījāmies līdz vēlam vakaram, lai pareizi varētu ievadīt darbinieku tarifkācijas sarakstus. Sagatavotā tarifkācija tika ierakstīta disketē un nogādāta Skolu valdē. Disketēs bija jāieraksta dažāda informācija arī par skolēniem un jāiesniedz LIIS (Latvijas izglītības informācijas sistēmas) Informācijas tehnoloģiju nodaļas speciālistiem, kuri nodarbojās ar vienotas skolu sistēmas datu bāzes veidošanu. 2009. gadā vienotā datu bāze pamatā bija izveidota, tad arī skolā jau bija diezgan stabils interneta pieslēgums un diskešu ēra beidzās. Tika veidota e-klase, un man bija jāiziet apmācība, kā ar to strādāt. Pakāpeniski skolā tika ieviesta elektroniskā atzīmju uzskaites sistēma, vienīgais trūkums bija tas, ka datori skolotājiem nebija pieejami katrā klasē. Nu jau tas ir aizmirsis, un skolotāji var veikt visus vajadzīgos ierakstus skolā, nevis mājās vakarā pēc darba, kā tas bija agrāk. E-klases ieviešana ievērojami atslogoja darbu gan kavējumu uzskaitē, gan liecību sagatavošanā. Sevišķi jaunāko klašu skolotāji beidzot

bija atbrīvoti no aprakstošā vērtējuma rakstīšanas liecībās – deviņdesmito gadu sākumā liecībās tā bija jāvērtē katrā mācību priekšmetā apgūtais vai neapgūtais, saskaņā ar mācību priekšmeta standartu un programmu. Vienas liecības uzrakstīšana tad aizņēma vismaz 20 minūtes. Gadu gaitā ierakstu prasības vairākas reizes mainījās, pēdējie vērtējumi *apgūts, daļēji apgūts* un *vēl jāmācās* tagad ierakstāmi vienkārši: +, / un -.

Kad sākās projektu laiks, arī mūsu skola aktīvi tajos iesaistījās. Starptautisko projektu ietvaros skolotājiem un skolēniem pavērās iespēja sadarboties ar citu Eiropas valstu mācību iestādēm, uzņemt viesus skolā, kā arī pašiem viesoties vairākās sadarbības valstīs. Piedalījāmies arī dažādos vietēja mēroga projektos. Mākslas nozarēs (vizuālā māksla, mājturība un tehnoloģijas, foto) projektus organizēja un vadīja skolas pedagogi. Projekta darbs kā mācību metode skolā pastāvēja vairākus gadus, ietverot sevī projekta nedēļu pavasarī. Bet, ņemot vērā, ka skolēnu vairums projekta darbus patstāvīgi nevar izstrādāt, šis darbs bija liela papildus slodze galvenokārt klašu audzinātājiem, tādēļ no skolēnu projekta nedēļām bija jāatsakās.

Vairāk nekā desmit gadus ik pavasari uz Vecāku dienu veidojām informatīvu avīzi vecākiem. Galvenās veidotājas bijām Gunta Īviņa un es. Pirmajai avīzei (laikam 2000. gadā) vispirms uz datora pārrakstīju skolotāju iesniegtos rakstus, tad salīmējām tos uz A3 formāta lapām un pēc tam cīnījāmies ar kopētāju – vajadzēja iemācīties gan pareizi sakārtot materiālus, gan palielināt vai samazināt attēlus. Kopētājs no lielās slodzes arī bieži bojājās. Diezgan daudz laika aizņēma lapu salocīšana un kopā salikšana, jo avīze sastāvēja no divām pārlocītām A3 lapām, bet vidū vēl tika ievietota A4 lapa ar nākamajam mācību gadam nepieciešamo mācību līdzekļu, pārsvarā darba burtnīcu, sarakstu, jo līdz zināmam laikam tās pirka vecāki. Avīzes bija jāizdala visu skolēnu vecākiem, tādēļ vismaz 100 eksemplāru bija jāizgatavo. Pēc dažiem gadiem tehniskās iespējas pilnveidojās, un visu avīzi varēju veidot datorā. Jāsālīmē un jākopē bija jau veselās lappuses ar rakstiem, fotogrāfijām un attēliem. Pēdējie informatīvās avīzes izlaidumi bija skatāmi tikai elektroniskā formā skolas mājas lapā, bet nu jau dažus gadus šī avīze vairs netiek veidota.

Reizē ar pārmaiņām valstī sākās izglītības sistēmas nepārtrauktā reorganizācija un reformēšana, kas radīja daudzas neskaidrības un pedagogu neapmierinātību. Izglītībai samazināja finansējumu, sākās skolu slēgšana un skolotāju skaita samazināšana. Ap gadsimtu miju saskaņā ar ministrijas rīkojumu skolas kolektīvam nācās atvadīties no visiem skolotājiem, kuri jau bija pensijas vecumā... pēc neilga laika gan šo rīkojumu atcēla, jo laikam skolās sāka trūkt pedagogu. Atmiņā palicis 2009. gada 1. septembris, kad pēc svinīgā mācību gada sākuma skolās skolotāji, tērpušies melnās drēbēs, pulcējās uz piketu pie Ministru kabineta ar saukli "Glābiet izglītību!" Piedalījāmies arī dažos citos piketos un streikos, bet tos tik labi neatceros.

Skolas saviesīgā dzīve bija visai aktīva: ikdienā atzīmējām kolēģu vārda un dzimšanas dienas, bet lielākas *balles* tika rīkotas Skolotāju dienā, Jaunajā gadā / Ziemassvētkos un skolas izlaidumos, dažreiz arī kāda kolēģa lielākā dzīves jubilejā. Tad tika aicināti arī skolotāju dzīvesbiedri un citi ciemiņi, piemēram, Latvijas PSR Transporta un ceļu saimniecības ministrijas institūta "Ceļuprojekts" darbinieki – ar šo iestādi skolai bija sadarbība vairākus gadus. Lielākajās ballēs parasti bija *dzīvā mūzika*. Balles nereti turpinājās līdz pat rītam. Bija daudz dziesmu, dejošanas un visādu izdarību. Vienu reizi organizējām arī skolas bijušo darbinieku un audzēkņu salidojumu, taču pēc tā sapratām, ka, lai cik patīkami atkal tikties ar bijušajiem skolēniem, nekārtība,

kāda skolā palika pēc ballītes, nav šādas tikšanās vērtā. Tādēļ skolas 40 gadu svinībās piedalījās tikai skolas darbinieki – gan bijušie, gan pašreizējie.

Svētkos ne tikai dziedājām populāras dziesmas, bet dziesmu vārdi bieži vien tika piemēroti pasākumiem – jubilejām un svētkiem. Šī nodarbe labi padevās skolotājam Liānai Pavlovičai, bet pēc viņas parauga to turpinājām arī vēlākos gados. Domāju, ka sev veltītās dziesmas atceras daudzi skolotāji, kuriem svinējām apaļas jubilejas. Mūsu kolektīvā bija un ir daudz dziedošu skolotāju, tādēļ uzstājamies gan svētku sarīkojumos skolā, gan vecāku dienas koncertos.

Fragments no veltījuma dziesmas Skolotāju dienai:

*Ik katru gadu rudenī nāk Skolotāju diena,
Mēs esam lepni, priecīgi, ka ir vismaz šī viena,
Kad oficiāli ziedus nes mums mīļās bērnu rokas,
Tad pazūd visas nelaimes un aizmirstas tiek mokas.
Viss nāk un aiziet tālumā.... u.t.t.*

Viena no dziesmām - veltījums skolai tās pirmajā desmitgadē.

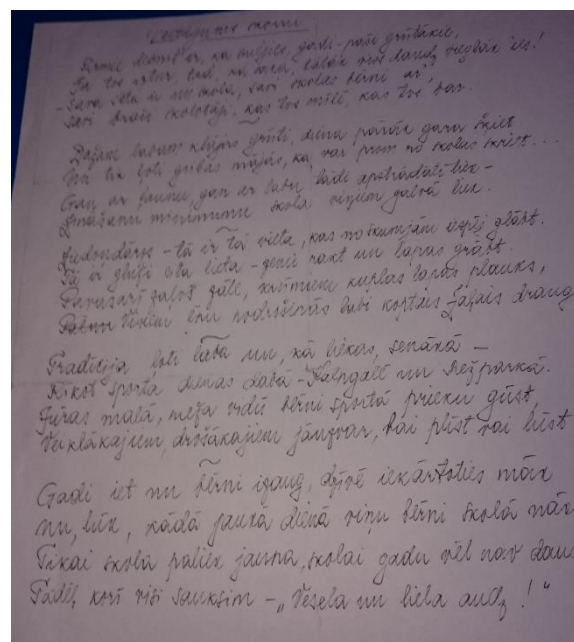
*Pirmie desmit ir, kā smeļies, gadi paši grūtākie,
Ja tos iztur, tad, kā saka, tālāk viss daudz vieglāk ies.
Sava sēta ir un skola, savi skolas bērni ar,
Savi braši skolotāji, kas tos mīlē, kas tos bar.*

*Dažam labam klājas grūti, diena pārāk gara šķiet
Un tik ļoti gribas mājās, ka var prom no skolas skriet.
Gan ar labu, gan ar ļaunu tādi apstrādāti tiek,
Zināšanu minimumu skola viņiem galvā liek.*

*Ziedoņdārzs – tā ir tā vieta, kas no skumjām iespēj glābt.
Tā ir gluži cita lieta – zemi rakt un lapas grābt.
Pavasārī zaļos zāle, krūmiem kuplas lapas plauks,
Visiem ēnu nodrošinās labi koptais zaļais draugs.*

*Tradīcija ļoti laba un, kā liekas, senākā:
Rīkot sporta dienas dabā – Kalngalē un Mežparkā.
Jūras malā, meža vidū bērni sportā prieku gūst,
Veiklākajiem, drošākajiem jāuzvar, lai plīst vai lūst!*

*Gadi iet un bērni izaug, dzīvē iekārtoties māk,
Un, lūk, kādā jaukā dienā viņu bērni skolā nāks,
Tikai skola paliek jauna, skolai gadu vēl nav daudz,
Tādēļ visi korī sauksim: "Vesela un liela audz!"*



Un, protams, šī:

*Lai slavēts ir tas direktors,
Kam aktīvistī skolā!
Lai slavēts ir tas direktors,
Kam aktīvistī skolā!
Vienmēr, visur, katru dien',
Vienmēr visur, katru dien',
Vienmēr, visur, katru dien'
Tie strādā viņam līdzās!*

Pārcelšanās uz Ķengaragu.

Skolas telpās Matīsa ielā biju nostrādājusi 27 gadus. Laiku pa laikam jau bija dzirdētas runas par to, ka skolu varētu *reorganizēt*, bet, pateicoties direktorei, nekādas lielas pārmaiņas mūs neskāra. Taču 2010. gadā bijām spiesti atstāt šīs telpas un pārcelties uz Ķengaragu, uz likvidējamās Rīgas Komerckolāžas telpām. Skumji bija gan viņiem, gan mums. Tomēr mēs bijām labākā situācijā, jo mūsu skola vismaz turpināja pastāvēt. 2009./2010. mācību gada noslēgumā skolēni rakstīja atvadu vēstules skolas telpām, kurās bija pavadījuši visu skolas laiku. Šīs vēstules, domājams, glabājas skolas muzejā.

Jaunā skolas ēka bija samērā nolaista, tās apkārtnē vietējie iedzīvotāji staigāja ar suņiem, skolas pagalmu izmantoja kā atpūtas vietu. Skolas mēbeles bija nolietotas, bet skolēnu galdi apakšā no vienas vietas nolipināti ar košļājamo gumiju. Parketa grīdas bija tumšas. Dažu gadu laikā skolas ēka ieguvusi pavisam citu izskatu – tā ir siltināta, nomainīti logi, iekštelpas izremontētas un skolas pagalmu iežogo sēta. Pagalmā esošais rotaļlaukums, kas tika ierīkots skolas jaunāko klašu audzēkņiem, ir pastāvīgs strīdu avots ar vietējiem iedzīvotājiem, kuri uzskata, ka var nākt te ar saviem bērniem, jo rotaļlaukums ierīkots par Rīgas domes līdzekļiem un it kā nepieder skolai. Tika atjaunots vecais stadiona laukums blakus skolai – kad te ienācām, laukumā auga nezāles, mētājās atkritumi un visur bija suņu mēsli. Tagad skolas ēku un apkārtni nevar salīdzināt ar to, ko redzējām, te ierodoties. Tikai pagalmā augošās ābeles pavasaros joprojām priecē ar bagātīgu ziedēšanu, bet rudenī ar ābolu ražu.

Prieki un bēdas.

Skolā aizvadītajos gados kopā ar kolēģiem un skolēniem piedzīvots ne mazums gan priecīgu, gan skumju brīžu. Priecājāties par kolēģu un skolēnu sasniegumiem jaunu zināšanu apguvē, par ģimeņu pieaugumu (gan kolēģu, gan skolēnu), par vecāku atzinību un mīļiem vārdiem no skolēniem. Skumji brīži, kā jau dzīvē, saistās ar zaudējumiem. Aizsaulē aizvadīti gan kolēģi, gan viņu tuvinieki, gan skolēnu vecāki un arī skolēni...

Kolēģi, skolēni un vecāki.

Skolā nostrādātajos gados man bijušas 5 audzināmās klases. Vadīju stundas un strādāju arī pagarinātās darba dienas grupās citās klasēs un varu teikt, ka zināju visus skolas skolēnus. Ar darba biedriem man parasti bija labas attiecības. Nu, bija dažas

nesaprašanās retu reizi, bet tas jau ir tikai dabiski, ik dienu pavadot kopā gadu pēc gada. Vairums kolēģu bija atsaucīgi – ja bija nepieciešams, lūdza palīdzību un palīdzēja arī paši. Daudz pateicības esmu parādā direktorei Iřīdai Jansonei par atbalstu gan darba, gan sadzīves jomā.

Pēdējā laikā ar kolēģiem bieži runājām, ka skolēnu sastāvs paliek aizvien smagāks un strādāt ar viņiem grūtāk. Bet, padomājot par aizvadītajiem gadiem, šķiet, ka mūsdienās nevis bērnu kontingents ir smagāks, bet ļoti mainījusies audzēkņu attieksme pret skolu un mācībām, tāpat arī skolotāju un vecāku nostāja audzināšanas un ārstniecības jautājumos. Mūsu skolā vienmēr ir bijuši bērni, kuri savā ģimēnē piedzīvojuši smagas psiholoģiskas traumas un tas atspoguļojas viņu uzvedībā; vienmēr bijuši bērni, kuriem mācības padodas ļoti grūti un vairāk interesē citas lietas; arī tagad, tāpat kā agrāk, ir gan bērni ar dažādiem garīga rakstura traucējumiem, gan bērni, kuri ir centīgi un daudz ko panāk ar neatlaidību un labu motivāciju. Bērni skolotājus pārsvarā cienīja un, lai gan reizēm pastrādāja blēņas, izturējās daudz pieklājīgāk kā tagad. No visiem pedagogiem, kuri mūsu skolā strādāja, atceros, ka tikai vienai skolotājai bija dota iesauka: vēstures skolotāja Priediece tika saukta par Pumu.

Bet pēdējos gados skolēni atļaujas nesodīti nolamāt skolotājus, nerespektēt izvirzītās prasības un uzvedības normas. Daudzi uzskata, ka visu, kas dzīvē vajadzīgs, viņi var atrast internetā, tādēļ mācībām skolā ir maza vērtība. Liela daļa vecāku nepieņem nekādus aizrādījumus par sava bērna uzvedības problēmām, uzskata, ka pie visa vainīgi citi bērni un, protams, skola un skolotāji. Šī tendence pastāv visā sabiedrībā, tādēļ, piemēram, man aizvien vairāk radās sajūta, ka darbs, ko ieguldu, lai skolēniem palīdzētu, bieži vien ir veltīgs. Nepatīkami arī tas, ka skolotāju kolektīva vienotība un draudzīgās savstarpējās attiecības nav vairs tādas, kā agrāk. Bet nenoliedzami, ka darbs ar skolēniem sagādā arī daudz priecīgu brīžu – kad bērni, kuriem bijušas lielas grūtības lasīšanā, pēkšņi sāk lasīt; kad bērni iemācās uzticēties un viņu uzvedība kaut nedaudz mainās uz labo pusi; kad mācību stundā izdodas interesantas lietas, tāpat iepriecina jebkuri panākumi mācībās vai ārpusklases darbā. Varu droši sacīt, ka skolā nostrādātie gadi bijuši interesanti un bagāti.

* * *

Dažādi atgadījumi.

Starpbrīdī skolotāja klases aizmugurē cienāja kolēģes ar pašceptu kūku. Skolēns, kuram klasē šajā brīdī nebija jābūt, skatījās, skatījās un beidzot teica: “Ja es būtu skolotājs, es gan bērnu klātbūtnē kūkas neēstu!”

Kāda skolniece sarunā ar Raimonu Zeidmani: “Skolotāj, jūs šodien esat tik laba, vai jūs esat dzērusi?” Tā, protams, nebija, bet uz jautājumu, kāpēc viņa tā domā, meitene atbildēja, ka viņas tētis, kad iedzer, vienmēr ir tāds labs un jautrs.

Atklātajām stundām, kurās viesojās pārstāvji no Maskavas, skolotāji gatavojās sevišķi rūpīgi. Dažas skolotājas pat iestudēja stundas jau iepriekš. Reiz tas noveda pie kurioza gadījuma: skolotāja stundas gaitā ar bērniem pārrunāja tikko mācīto, bērni, kā mācīts, cēla rokas un sacīja katrs savu sagatavoto atbildi. Uztraukums bija liels, un kāds no bērniem pasteidzās ar savu sakāmo, izjaucot labi iestudēto kārtību. Uztraukusies bija arī skolotāja un ātri reaģēja: “Pagaidi, tev taču tagad nebija jārunā, tev bija jārunā pēc Māras!”

Apkopēja Katiņa (neatceros vārdu un uzvārdu) tika saukta par pirmā stāva direktori, jo vienmēr izkomandēja gan bērnus, gan skolotājus un bija labi informēta par visu, kas kurā klasē notiek. Reiz viņa sarunā ar skolotāju Frīdu Andrejevu (saruna laikam bija par kārtību/ nekārtību klasēs) cita starpā sacīja: “Jums ar Veicu (skolotāja Vera Veica) gan ir viskārtīgākās galda atvilktnes.”

Par darbmācības skolotāju neilgu laiku strādājošais skolotājs A. uzskatīja sevi par speciālistu arī elektriķa jomā. Reiz, kad direktore, kā parasti rudenī, izmantoja nedēļu atvaļinājuma, pēc viņa darbošanās skolas elektrības sadales dēlī izcēlās degšana. Ātri ķērāmies pie skolēnu evakuācijas. Atbraukušie ugunsdzēsēji degšanu likvidēja, bet apkopējam bija liela noņemšanās, kamēr izmazgāja indīgo ugunsdzēsības pulveri. Skolu vēdināja vēl nākamajā dienā, bet skolēni varēja atpūsties mājās.

Uzsniga pirmais sniegs. Jau stundu laikā bērni priecīgi skatījās pa logu un gaidīja pēcpusdienas pastaigu. Beidzās mācību stundas, klasē ienāca pagarinātās dienas grupas audzinātāja, lai dotos ar bērniem uz garderobi. Pirms tam viņa bargi noteica: “Tā! Sniegu neviens rokās neņems!” Bija bēdīgi noskatīties, kā bērnu sejās prieku acumirkļi nomainīja skumjas.

Reiz jaukā pavasara pēcpusdienā, kad man bija dzimšanas diena, ar kolēģiem sēdējām tā sauktajā *rotaļu istabā*. Pēkšņi pie skolas piebrauca vairākas ugunsdzēsēju un ātrās palīdzības mašīnas un mūsu jauko pasēdēšanu iztraucēja ienākošie policijas darbinieki. Viņi paskaidroja, ka esot saņēmuši zvanu par skolā iespējami ievietotu spridzekli un visiem jāevakuējas. No piedāvātā cienasta policisti atteicās. Bijām spiesti pārtraukt viesošanos un pagalmā sagaidījām telpu pārbaudes beigas. Zvanītāju pēc neilga laika atklāja – daži skolēni jau zināja, kurš tas ir, un kāds arī bija viņu nosūdzējis.

Bija Skolotāju dienas ekskursija. Dodoties ceļā, mums bija doma apskatīt Kurzemes jūrmalu un kādā jaukā vietā sarīkot pikniku ar grilu un desiņām. Taču laiks bija tik drēgns un lietains, ka mūsu nodoms cieta neveiksmi. Vakarpusē, iebraucot Rīgā,

lietus bija mitējies. Likām grilu skolas pagalmā un cepām desiņas, kuras ar kopā mums bija izbraukājušas visu ceļojuma maršrutu.

Skolas pagalmā auga liels kastaņkoks, kura zarā Lieldienās vairākreiz kārām simboliskas šūpoles. Kādu vasaru pēkšņa vēja brāzma lielo koku nolauza. Koku nozāģēja, bet atlikušo lielo celmu izmantoja kā puķu dobi.

Pagarinātās dienas grupa jau sen bija beigusies, bet skolotāja palikusi viena ar kādu jaunāko klašu meiteni. Pulkstenis tuvojās septiņiem vakarā, un skolotāja zvanīja uz meitenes mājām. Izrādījās, tur visi apsēdušies pie vakariņu galda un neviens nav pamanījis, ka meitene no skolas nav izņemta: vecāki domājuši, ka to izdarīs kāds no brāļiem, kuri mācās vecākajās klasēs mūsu skolā, bet brāļi pārliecināti, ka meitenei pretī atbrauks mamma. Sekoja milzīga atvairošanās un mamma steigšus brauca pēc meitenes.

Kad skolēniem vēl bija papīra dienasgrāmatas, es, būdama metodiskās komisijas vadītāja, regulāri pārbaudīju, kā tās tiek aizpildītas. Visvairāk aizrādījumu parasti bija, piemēram, par tādiem uzdotās vielas ierakstiem: *Atkātojums*, *Nekas nav uzdots*, un *Nekas*; arī par ierakstiem, kuri atsevišķu skolēnu dienasgrāmatās atkātojās gandrīz vai visa mācību gada garumā: dabaszinībās *Kompass*, latviešu valodā *Lasīt*, bet vecākajās klasēs – *Galvenais loceklis*.

Tuvojās 8. marts – Starptautiskā sieviešu diena. Bērni apsveica arī savas skolotājas, parasti ar ziediem. Todien biju saņēmusi vairākus apsveikumus un bērni pēc pagarinātās dienas grupas jau gatavojās iet mājās. Vienam no zēniem pakaļ atnākušī vecmāmiņa pēc sasveicināšanās un apsveikuma vārdiem turpināja: “Ko nu tur ar tām puķēm...” izņēma no maciņa (vai kabatas, īsti neatceros) trīs rubļus un pasniedza man.

Mācību dienas beigās kāds tētis, diezgan jautrā prātā, bija atnācis pakaļ saviem bērniem. Ar pūlēm uzkāpis līdz ceturtajam stāvam, apstājās pie klases durvīm, pārmeta krustu, ievilka elpu un vēra vaļā klases durvis. Vai nu skolotāja nepamanīja, vai citas iespējas nebija, bērnu palaida uz mājām kopā ar tēti.

Kāda mamma bija atnākusi pieteikt skolā savu meitu. Pie ierakstīšanas bērnu sarakstā viņai, kā toreiz bija pieņemts, prasīja bērna vārdu, uzvārdu un tēva vārdu. Pateikusi pirmos divus, mamma saminstinājās un sekoja apmēram tāds teksts: “Ak tu jupis, kāds tad viņai bija tas tēva vārds... eh, jāpaskatās dzimšanas apliecībā!”